

29. 4. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Hromadné žaloby až se rozsvítí

Jak zajisté mnozí z Vás vědí, leží v současné době v Poslanecké sněmovně tisk s vládním návrhem zákona o hromadném řízení[1]. Především, že nepatřím k nadšencům a propagátorům tohoto návrhu a zavedení hromadných žalob do právního řádu České republiky. Vzhledem k současné situaci vyvolané pandemií a rozhodnutí o zavedení nouzového stavu a vzniku velkého množství opatření exekutivy, která zasahují do práv osob jimi dotčených, je na místě se nad návrhem zákona o hromadném řízení nově zamyslet.

V médiích[2] v období nouzového stavu proběhla informace, že vláda ČR změnila režim některých opatření, která vydávala, a to z krizových opatření dle krizového zákona[3] na opatření dle zákona o ochraně veřejného zdraví[4]. Nelze vyloučit, že motivací bylo ztížení vymahatelnosti náhrady škody dle § 36 krizového zákon. Nechme stranou možné právní výklady, tedy řešení otázek, zda je možné se domáhat náhrady škody podle § 36 krizového zákona i pokud škoda vznikla v příčinné souvislosti s opatřeními dle zákona o ochraně veřejného zdraví[5], nebo zda taková náhrada škody kryje i nárok na ušlý zisk. Vycházejme však z předpokladu, že nároky na náhradu škody již vznikly a že stát část z nich odmítne uhradit.

Je možné, že subjekty, které takové nároky uplatní, budou zdrženlivé v podávání žalob hned z několika důvodů. Může jimi být společenská zodpovědnost a snaha předejít hrozícímu krachu státu, ale troufám si odhadovat, že mnohdy půjde spíše o pochybnosti nad tím, zda utopit náklady v dlouhém soudním řízení s nejistým výsledkem. Možná i někdo dojde k závěru, že skutečná škoda, která mu v důsledku opatření vznikla, je příliš nízká, než aby bylo smysluplné se takové škody domáhat soudně. Tento stav lze přirovnat ke stavu, o kterém hovoří důvodová zpráva k návrhu zákona a nazývá jej racionální apatii.

Návrh zákona o hromadném řízení vylučuje některé spory z hromadného řízení. V původním znění návrhu byly jednou z těchto výslovných výjimek i spory dle podle zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem nebo podle jiných zákonů, které upravují právo na náhradu újmy způsobené při výkonu veřejné moci. Tato výjimka sice z vládního návrhu vypadla, ale nikoliv proto, že by snad bylo cílem umožnit hromadné žaloby proti státu, ale proto, že návrh zákona byl upraven tak, že se vztahuje pouze na případy, v nichž se řeší spory vyplývající z právních poměrů mezi podnikatelem (v roli žalovaného) a spotřebitelem (v roli členů skupiny)[6]. I přes toto omezení věcné působnosti zákona zůstalo v důvodové zprávě konstatování, že se hromadné řízení nevztahuje na spory se státem dle výše uvedeného předpisu. Hlavními důvody omezení věcné působnosti zákona byla skutečnost, že hromadné řízení bude v českém procesním právu novinkou. Obsahuje celou řadu prvků, s nimiž nemají dosud české soudy zkušenosti, a nelze dopředu přesně odhadovat, jak se nakonec prosadí v praxi.

Mám za to, že uvedené důvody omezení jsou rozumné. Je to tak i proto, že v době připomínkování návrhu zákona některé soudní instituce konstatovaly, že nezaznamenaly zvýšený nápad ve věcech, které by bylo možné považovat za hromadné. Tím byl zpochybněn předkladatelem tvrzený důvod návrhu, tedy že by hromadné řízení umožnilo odlehčení soudů a zrychlení řízení v ostatních věcech. Stejnětak se ale domnívám, že neexistuje legitimní důvod vyloučení sporů se státem dle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. Jde sice o odpovědnost stanovenou

jiným předpisem, než občanským zákoníkem a o odpovědnost za jednání, resp. situace, specifická pro postavení státu jako veřejnoprávního subjektu. Nicméně jde o soukromoprávní nároky srovnatelné s ostatními.

Po neštěstí, které bylo způsobeno šířením viru a nastalou pandemickou situací, se domnívám, že námitky soudních institucí v části odpadly. Nový hromadný spor se nám totiž objevil právě kvůli odpovědnosti státu za krizová opatření dle § 36 krizového zákona. Na tyto spory by se neuplatnila ani dříve v návrhu výslovně zahrnutá výjimka cílená na spory proti státu, protože zde nejde o odpovědnost dle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. Skutečně hrozí, že soudy budou takovými spory přetíženy[7].

Vzhledem k tomu, že zákon o hromadném řízení dosud leží ve Sněmovně, je možné jeho věcnou působnost změnit, a to právě a pouze na takové spory se státem. Tímto postupem bychom měli možnost vyzkoušet fungování hromadného řízení a jeho efekt odlehčení soudní soustavy na skutečném případě. Po určité době lze pak působnost zákona rozšířit a přizpůsobit jej evropské úpravě[8], která se neustále vyvíjí a lze očekávat vydání směrnice.

Kdyby snad někdo namítal, že vydání zákona až po vzniku škody je v rozporu se zákazem retroaktivity, měl by si uvědomit, že jde o procesní předpis a že v procesním právu je taková úprava možná, jak ostatně bylo argumentováno i ve věcném záměru zákona o hromadných žalobách.

Dokonce bych uvažoval ještě dále a zvážil, zda by nebylo vhodné na předestřené sporu otestovat navrhovaného systému opt-out. Přínosem odhlašovacího hromadného řízení má být totiž okolnost, že se vymáhání určitého typu nároků ekonomicky a racionálně smýšlející osobě vůbec vyplatí[9]. Vzhledem k tomu, že již nyní odborná veřejnost hovoří o dlouhých soudních řízeních, je jisté, že v mnoha případech by bylo vymáhání neekonomické. Mnohdy nemusí jít pouze o bagatelní částky. Ač zajisté máme nezávislé soudy, navíc přibývá demotivace potenciálních žalobců způsobená tím, že žalovaným je stát, přičemž o žalobě budou rozhodovat jeho soudy.

Nemrzí mě, že nejsem poslancem, který by měl o obtížné materii hromadných žalob rozhodovat poté, co absolvoval několik maratonů při přijímání COVID legislativy ve stavu legislativní nouze. Být jím, spíše bych se snažil dočkat konce volebního období ve zdraví. Nicméně bych těm, které to zajímá, navrhol, aby se zamysleli nad změnou zákona o hromadném řízení tak, že jej omezí na spory žalobců o náhradu všech druhů škod vzniklých v krizovém období proti státu jako žalovanému a dále tak, že umožní v takových sporech režim opt-out. A aby se poškozeným dostalo jejich práv co nejdříve, bude vhodné, aby zákon nabyl účinnosti již v polovině tohoto roku.

Mgr. Michal Sylla,
advokát

P / R / K

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Jáchymova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 430 111

Fax: +420 224 235 450

e-mail: prague@prkpartners.com

[1] Jde o tisk č. 775 a v tisku č. 776 je obsažen návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném řízení

[2] K dispozici >>> [zde](#).

[3] Zák. č. [240/2000](#) Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů

[4] Zák. č. [258/2000](#) Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

[5] K detailům k dispozici >>> [zde](#).

[6] § 7 návrhu zákona

[7] Konkrétně půjde nejspíše zejména o Obvodní soud pro Prahu 7 a Městský soud v Praze jako soud odvolací.

[8] Viz aktuální návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES (K dispozici >>> [zde](#).)

[9] Viz i důvodová zpráva k návrhu zákona o hromadném řízení (sněmovní tisk č. 775)

Další články:

- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)